

กลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็กในนวนิยายเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ Defense Mechanisms of a Child Character in *Wonder*

ธาวินี หลีจวน¹ มาโนช ดินลานสกุล² และปริญการณ ชูแก้ว³

Tawinee Leejuan⁴ Manoch Dinlansakun⁵ and Pariyakorn Chukaew⁶

(Received: 25 May 2021; Revised: 29 November 2021; Accepted: 13 December 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลไกการป้องกันตนเองแบบปฏิกิริยาการหลบหนีและการชดเชยของตัวละครเด็กในนวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเด็กหรือออกัสต์มีการใช้กลไกการป้องกันตนเองสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud โดยกลไกการป้องกันตนเอง 2 กลไกดังกล่าว ได้แก่ การชดเชย ซึ่งจัดอยู่ในประเภทต่อสู้หรือเผชิญปัญหา อีกกลไกหนึ่งคือ ปฏิกิริยาการหลบหนี ซึ่งจัดอยู่ในประเภทหลีกเลี่ยงหรือหนีปัญหา จากกลไกการป้องกันตนเองนั้นแสดงให้เห็นว่าตัวละครเด็กใช้กลไกการป้องกันตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่อึดอัด หรือไม่สบายใจ เพื่อให้ตนได้หลุดพ้นจากความรู้สึกดังกล่าวโดยเร็วที่สุดและเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ส่งผลให้นวนิยายเรื่องนี้มีตัวละครเด็กที่มีลักษณะสมจริงและมีความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: กลไกการป้องกันตนเอง ปฏิกิริยาการหลบหนี การชดเชย ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

Abstract

This article aims to analyze the defense mechanisms of August, who is a child character from *Wonder*. The results indicate that August uses defense mechanisms corresponding with Sigmund Freud's psychoanalytic theory. Two defense mechanisms are found. The first type is compensation, which protects the individual against the conscious realization of some deficiencies. The other is avoidance, which is the practice of keeping away from particular situations, environments, individuals, or things. The findings also show that the child character uses defense mechanisms when he confronts negative situations or when painful feelings are associated with him. Thus, he can leave those encounters quickly, and this behavior naturally emerges. It results in the natural and human characteristics of the child character in this novel.

Keywords: Defense mechanisms, Avoidance, Compensation, Psychoanalytic Theory

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ Undergraduate student, Department of Thai Language, Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla. 90000

⁵ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla. 90000

⁶ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla. 90000

บทนำ

นวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* เป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่งที่มีใบหน้าผิดปกติมาตั้งแต่กำเนิด ชื่อว่า ออกัสต์ พูลล์แมน หรือ อ็อกกี้ เด็กชายอายุ 10 ขวบ เขามักสวมหมวกอวกาศเพื่อปิดบังหน้าตาของตน เพราะหากใครได้เห็นก็มักเบือนหน้าหนีและหวาดกลัวเขา วันหนึ่งพ่อกับแม่ก็ให้เขาไปโรงเรียน โดยก่อนหน้านี้ออกัสต์มีแม่ที่คอยสอนหนังสืออยู่ที่บ้านเขาทราบดีว่าเพื่อน ๆ และคนในโรงเรียนจะมีปฏิกิริยาเช่นไรเมื่อได้เห็นหน้าตาของเขาและก็เป็นดังเช่นที่เขาคิดไว้จริง ๆ ออกัสต์ จึงต้องอยู่ในสังคมให้ได้ นอกจากนี้ยังมีตัวละครเด็กอื่น ๆ ซึ่งเป็นเพื่อนในโรงเรียนเดียวกันกับออกัสต์ พวกเขาจะต้องใช้ชีวิตในสังคมและต้องเผชิญความกังวลใจของตน เช่น แจ็ก วิลล์, ซัมเมอร์ และลูเซียน เป็นต้น ออกัสต์ จะต้องพยายามกระทำตนให้เป็นคนปกติที่สุด และแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ปรับตัวและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเรียกพฤติกรรมดังกล่าวว่า กลไกการป้องกันตนเอง ลักขณา สริวัฒน์ (2545, หน้า 73) ได้กล่าวว่า กลไกการป้องกันตนเอง เป็นวิธีการหรือกลไกที่บุคคลนำมาใช้เพื่อคลายความเครียด ความกังวลใจ ความคับข้องใจ หรือความขัดแย้งในใจ โดยช่วยรักษาซึ่งความภาคภูมิใจของบุคคลแม้จะเคยประสบความล้มเหลวในชีวิต และยังช่วยลดความไม่สบายใจต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความกลัว ความสำนึกผิดต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ซูทิตย์ ปานปรีชา (2551, หน้า 504) ได้อธิบายว่า กลไกป้องกันตนเองเป็นการรักษาความสมดุลหรือความปกติของจิตใจได้ โดยวิธีการของจิตใจที่เกิดขึ้นนี้จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มักเกิดขึ้นหรือแสดงออกทันทีโดยที่ตัวบุคคลไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่จะต้องป้องกันหรือต่อสู้และปรับตัวเองเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ปลอดภัยมีความสุขเมื่ออยู่ในสังคม และไม่ถือว่าเป็นความผิดปกติทางจิต

การศึกษาตัวละครเด็กในนวนิยายจึงมีนวัตทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาใช้ในการศึกษา เพื่อทำให้ผู้ศึกษาหรือผู้อ่านนวนิยายเรื่องนั้น ๆ เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงออกมา และอาจทำให้นวนิยายเรื่องดังกล่าวได้รับความนิยม เนื่องจากมีความสมจริงของตัวละคร ซึ่งผู้เขียนอาจไม่ได้มีเจตนาให้ตัวละครในเรื่องมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์แต่อย่างใด หากแต่ต้องการเพียงให้ตัวละครมีพฤติกรรมที่สมจริง การวิเคราะห์และการศึกษาความจริงเกี่ยวกับจิตใจและพฤติกรรมของมนุษย์ผ่านตัวละครในนวนิยาย และการศึกษาตัวละครเด็กที่นำทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาใช้ศึกษาจะทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาเข้าใจเด็กมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาที่เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะสามารถเข้าใจและรู้เท่าทันเหตุการณ์หรือความรู้สึกไม่สบายใจของลูกได้ จากนั้นจะพยายามหาวิธีการแก้ไขได้อย่างทัน่วงที หรือจะทำให้เข้าใจว่าพฤติกรรมบางอย่างควรห้ามหรือไม่ห้ามอย่างไร เพื่อพัฒนาการที่ดีของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับที่ กาญจนา วิชญาปกรณ (2545, หน้า 95) ได้กล่าวถึงการศึกษาวรรณกรรมที่นำทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาใช้ศึกษาว่า วรรณกรรมมักจะเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอารมณ์และพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งรวมทั้งผู้เขียนและตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นไปด้วย ดังนั้น การใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เข้ามาศึกษาตัวละครเด็กจึงช่วยให้เข้าใจถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การศึกษาตัวละครที่มีพฤติกรรมตามกลไกการป้องกันตนเองโดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาศึกษานั้น จะทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงการเป็นมนุษย์ เป็นการเรียนรู้ลักษณะนิสัยใจคอและเข้าใจความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ ตลอดจนเข้าใจพฤติกรรมของคนในสังคมที่แสดงออกมาผ่านตัวละครที่ศึกษาในนวนิยาย ทั้งนี้ ส่งผลให้คนในสังคมเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของกันและกันได้ ลดความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทลง ดังที่วินิตา บำรุงไทย (2544, หน้า 14 - 15) อ้างอิงใน รัตติกาล ภรรณิกา, 2559, หน้า 10) ได้กล่าวถึงนวนิยายไว้ว่า นวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่จำลองภาพชีวิตของมนุษย์ โดยคำนึงถึง ความจริง คือมีความสมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้เช่นเดียวกับในชีวิตจริงของมนุษย์ โดยแสดงพฤติกรรมตัวละครแต่ละตัว พร้อมด้วยรายละเอียดที่สมบูรณณ์และเพียงพอจะสร้างภาพที่ดูเสมือนโลกแห่งความจริงของมนุษย์

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับกลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็ก ในนวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* โดยใช้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ซึ่ง Six Facets Press หรือ สำนักพิมพ์

หกเหลี่ยม (2562) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ไว้ว่า “ฟรอยด์ไม่เชื่อว่า มนุษย์เป็น สิ่งมีชีวิตที่ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเป็นผู้กำหนดชีวิตของตนเอง เนื่องจากประสบการณ์ส่วนใหญ่ในชีวิต อารมณ์ ความ เชื่อ ความรู้สึก และแรงขับที่เป็นรากฐานของประสบการณ์ถูกเก็บไว้ภายในจิตไร้สำนึกที่ซึ่งจิตที่รู้ตัวหรือจิตสำนึกไม่สามารถ เข้าถึงได้ แต่ส่วนที่ควบคุมไม่ได้นี้กลับมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างมากที่สุด” ดังนั้นพฤติกรรมของ มนุษย์จึงมีลักษณะที่เป็นไปตามจิตไร้สำนึก คือ เกิดขึ้นเองตามสัญชาตญาณ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ จะมีพฤติกรรมที่ แตกต่างกันไป และเกิดกลไกการป้องกันตนเองขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงหรือเผชิญกับสถานการณ์นั้น โดยกลไกการป้องกันตนเองนี้มี หลายกลไกดังที่ เดิมศักดิ์ คทวนิช (2546, หน้า 298 - 304) ได้กล่าวว่า ซิกมันด์ ฟรอยด์ เชื่อว่าบุคคลจะเลือกใช้กลไกการ ป้องกันตนเอง ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแผนบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล และโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ได้แก่ 1) แบบผู้สถานการณ์ มี 2 กลไก คือ ก้าวร้าวทางตรง และก้าวร้าวทางอ้อม 2) แบบหนีสถานการณ์ มี 6 กลไก คือ การเก็บกด การฝันกลางวัน การถดถอย การหลบหนี การต่อต้าน และการปฏิเสธไม่ยอมรับความจริง 3) แบบประนีประนอม สถานการณ์หรือเผชิญปัญหา มี 9 กลไก คือ การชดเชย การแสดงพฤติกรรมตรงข้ามกับความเป็นจริง การกล่าวโทษผู้อื่น การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง การเลียนแบบ การติดชะงัก สำนึกบาป อดความฉลาดรอบรู้ และการแสดงความเจ็บป่วยหรือ พิการทางร่างกาย ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงศึกษากลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็กจำนวน 2 กลไก คือ กลไกการ ชดเชย (Compensation) และกลไกปฏิเสธการหลบหนี (Avoidance) เนื่องจากผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าพฤติกรรมของตัวละคร เด็กมีความโดดเด่นในนวนิยายเรื่องนี้และอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นวนิยายเป็นที่นิยมและได้รับรางวัลมากมาย ดังที่ อมรินทร์บีค (2560) ได้กล่าวถึงรางวัลต่าง ๆ ไว้ เช่น รางวัล New York Times Bestseller รางวัล Maine Student Book Award รางวัล Junior Young Reader's Choice Award และรางวัล Fisher Children's Book Award และได้ถูกสร้างเป็น ภาพยนตร์ฉายครั้งแรกในปีพ.ศ. 2560 ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

การศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud และกลไกการป้องกันตนเองนั้นมีผู้วิจัยได้ศึกษา เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในเรื่องกลไกการป้องกันตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา (โมไณย อภิศักดิ์มนตรี, 2558) ผล การศึกษาพบว่า มีกลวิธีในการป้องกันตัวของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 กลไกการป้องกันตนเอง ดังนี้ 1) การเก็บกด (Repression) 2) การบิดเบือนความจริง (Rationalization) 3) การชัดทอดผู้อื่น (Projection) 4) การเคลื่อนย้าย (Displacement) 5) การทำปฏิกิริยาตรงข้าม (Reaction Formation) 6) การถดถอย (Regression) 7) การแยกตัวเองตาม ลำพัง (Isolation) 8) การฝันเฟื่อง (Fantasy) 9) การทดเทิด (Sublimation) 10) การเลียนแบบ (Identification) 11) การปลด เปลื้อง (Undoing) 12) การคาดการณ์ (Anticipation) 13) การเห็นประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) 14) อารมณ์ขัน (Humor) 15) การกดระงับ (Suppression) 16) การใช้เขาวงกตปัญญา (Intellectualization) 17) การชดเชย (Compensation) 18) การปฏิเสธ (Denial) 19) การแสดงออกด้วยการกระทำ (Acting out) และ 20) ความก้าวร้าวโดยอ้อม (Passive aggressive) และจา รวี บัวขม (2558) ได้ศึกษา โครงสร้างบุคลิกภาพและคุณค่าต่อสังคมในนวนิยายของ “กิ้งกัตร” พบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎี จิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud และกลไกการป้องกันตนเองที่เป็นสาเหตุแห่งพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพของตัว ละคร สามารถอธิบายถึงที่มาของพฤติกรรมตัวละครได้ ซึ่งกลไกการป้องกันตนเองจะมีผลทำให้ตัวละครเกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านบุคลิกภาพได้เด่นชัดมาก เป็นการแสดงพฤติกรรมให้ผู้อื่นยอมรับตนเองเพื่อต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ต่อไป

นอกจากนี้ สุพัทธา ประมาณพล (2561) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมตัวละครจากนวนิยาย 2 เรื่อง รักในรอยบาป ของ เจา จันทร และการล่มสลายในสถาบันครอบครัวที่ความรักไม่อาจเยียวยา ของ อรุณวดี อรุณมาศ ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครทั้ง 2 เรื่อง แสดงพฤติกรรมหรืออารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ที่หลากหลาย ด้านภาวะจิตไร้สำนึก ตัวละครต่างแสดงออกมาในรูปแบบของ

ความฝันที่เป็นฝันร้าย ด้านภาวะต่อต้าน ด้านสัญชาตญาณ ด้านบุคลิกภาพตัวละคร และด้านปมเอ็ดิปัส นวนิยายทั้ง 2 เรื่องยังใช้สัญลักษณ์สัตว์แทนตัวละคร เพื่อให้ให้เห็นภาพ และรับความรู้สึกของตัวละครที่ถูกกระทำจากคนรอบข้าง

นิจูลิตา แจ่มกระจ่าง (2563) ได้นำนวนิยายเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ หรือ wonder มาให้นักเรียนอ่าน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อฝึกการอ่านและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ในนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยเลือกนวนิยายเรื่องนี้เพราะนวนิยายได้เสนอแนวคิดของการคิดบวกในการใช้ชีวิต และวิธีการรับมือกับปัญหาของเด็กผ่านตัวละครเด็กผู้ชายที่ชื่อ ออกัสต์ ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง

สำหรับการศึกษากลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็ก ในนวนิยายเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder) ในครั้งนี้มีลักษณะแตกต่างกับการศึกษาข้างต้นคือ เป็นการศึกษากลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็กในนวนิยาย โดยมีตัวละครเด็ก “ออกัสต์” เป็นภาพแทนของเด็กในสังคมจริงที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือความขาดความมั่นใจในการใช้ชีวิตในสังคม

วิเคราะห์กลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็กในนวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)*

นวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ หรือ wonder* ผลงานเขียนของ R.J. Palacio (อาร์.เจ. ปาลาซิโอ) และแปลโดย ปณต ไกรโรจนานันท์ เป็นเรื่องของเด็กชายคนหนึ่งที่มีใบหน้าผิดปกติมาตั้งแต่กำเนิดชื่อว่า ออกัสต์ พูลล์แมน หรือ อ็อกกี้ เด็กชายอายุ 10 ขวบ เขามักสวมหมวกอวกาศเพื่อปิดบังหน้าตาของตน เพราะหากใครได้เห็นก็มักเบียดหน้าหนีและหวาดกลัวเขา วันหนึ่งพ่อกับแม่ก็พาเขาไปโรงเรียน (ก่อนหน้านี้มีแม่คอยสอนอยู่ที่บ้าน) ออกัสต์จึงต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน โดยในระยะแรกออกัสต์จะเป็นบุคคลที่เพื่อน ๆ ไม่อยากเข้าใกล้และไม่มีใครกล้าเป็นเพื่อน แต่ด้วยความที่ออกัสต์เป็นเด็กที่เก่ง มีอารมณ์ขัน เพื่อน ๆ ในห้องจึงเริ่มมาเป็นเพื่อนกับเขา ปัญหาเรื่องหน้าตาผิดปกติก็ค่อย ๆ เลือนหายไป และเขาก็มีความสุข กับการไปเรียน

การใช้ชีวิตของเด็กที่กำลังจะเข้าโรงเรียนมักเป็นที่กังวลของเด็ก ๆ และผู้ปกครองหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเข้าสังคม การที่พวกเขาเหล่านั้นต้องออกไปเผชิญกับโลกภายนอกที่กว้างใหญ่กว่าบ้าน ซึ่งนั่นก็คือเรื่องการพบเจอเพื่อนในโรงเรียน เป็นเรื่องที่น่ากังวลสำหรับเด็กปกติอยู่แล้ว แต่กับออกัสต์ เด็กชายผู้ที่มีหน้าตาผิดปกติ สร้างความหวาดกลัว ให้แก่ผู้อื่น ทั้งพ่อแม่และตัวเขาเองก็กังวลเป็นอย่างมาก ออกัสต์จึงต้องใช้ชีวิตอย่างคนปกติให้ได้ เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นปัญหา ของเด็กในวัยเรียนว่าพวกเขาที่ต้องเจอปัญหา และเพื่อนมักจะมีอิทธิพลต่อพวกเขามาก สุดท้ายแล้วนั้น เพื่อนที่เราคบหาอยู่กับที่จริงใจและไม่จริงใจ คบกันเพราะความรำรวยหรือคบกันเพราะจิตใจที่ติงาม เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าเพื่อนที่จะอยู่กับเราตลอดไป คือเพื่อนที่คบกันด้วยความจริงใจ และไม่มีใครชอบคนที่ทำร้ายหรือรังแกคนที่อ่อนแอกว่า ซึ่งจะสอนให้เด็ก ๆ ที่ได้อ่านให้รู้จักการคบหากับเพื่อน และการประพฤติตนที่ดี เพื่อจะได้ไม่โดนสังคมทอดทิ้ง ตลอดจนจนแสดงสังขารของชีวิตว่า สุดท้ายแล้วเราก็เป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้และต้องเผชิญกับปัญหาแม้ว่าต้องทุกข์ทรมานก็ตาม แต่เราก็จะก้าวผ่านมันไปได้

ดังนั้น เมื่อเด็กต้องเผชิญกับความเครียด ความกังวลใจ ความคับข้องใจ หรือความขัดแย้งในใจตนเอง จึงทำให้เกิดกลไกการป้องกันตนเองหรือกลไกการป้องกันตนเอง เป็นวิธีการหรือกลไกที่เกิดขึ้นกับบุคคล เมื่อต้องเจอกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ กลไกการป้องกันตนเองเกิดขึ้นเพื่อคลายความเครียด ความกังวลใจ ความคับข้องใจ หรือความขัดแย้งในใจ โดยช่วยรักษา ซึ่งความภาคภูมิใจของบุคคลแม้จะเคยประสบความล้มเหลวในชีวิต และยังช่วยลดความไม่สบายใจต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความกลัว ความสำนึกผิดต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ ซูทิติย์ ปานปรีชา (2551, หน้า 504) ได้อธิบายว่า กลไกป้องกันตนเองเป็นการรักษาความสมดุลหรือความปกติของจิตใจไว้ โดยวิธีการของจิตใจที่เกิดขึ้นนี้จะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มักเกิดขึ้นหรือแสดงออกทันทีโดยที่ตัวบุคคลไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่

จะต้องป้องกันหรือต่อสู้ และปรับตัวเองเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ปลอดภัย มีความสุขเมื่ออยู่ในสังคม และไม่ถือว่าเป็นความผิดปกติทางจิต

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* สามารถวิเคราะห์กลไกการป้องกันตนเอง หรือกลไกการป้องกันตนเองตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ของ Sigmund Freud บิดาแห่งทฤษฎีจิตวิเคราะห์จำนวน 2 กลไก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลไกการป้องกันตนเองประเภทการชดเชย (Compensation)

การชดเชย เป็นวิธีการที่บุคคลหาจุดเด่นหรือข้อดีอื่น ๆ ของตนเองมาลบปมด้อยที่มีอยู่ ดังที่ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544, หน้า 111) ได้กล่าวถึงการชดเชยไว้ว่า การชดเชยเป็นการหาจุดเด่นของตนมาลบปมด้อย เช่น คนรูปร่างเตี้ยแต่เรียนเก่ง หรือหน้าตาไม่สวยแต่มีน้ำใจคอยช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น โดยกลไกนี้เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมได้โดยแสดงจุดเด่นหรือข้อดีนั้น ๆ ออกมา และสิ่งเหล่านั้นจะต้องสร้างประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่น ๆ หรือสังคมด้วย ซึ่งกลไกประเภทนี้จัดเป็นประเภทต่อสู้หรือเผชิญปัญหา กล่าวคือเป็นกลไกการปรับตัวด้วยการเผชิญหน้ากับปัญหาหรืออุปสรรคนั้น ๆ ที่มาขัดขวางความต้องการของตน หรือสถานการณ์ที่สร้างความทุกข์ ความคับข้องใจ หรือความไม่สบายใจของตนเอง การปรับตัวแบบนี้เป็นไปได้ทั้งทางสร้างสรรค์และทำลาย โดยกลไกการชดเชยนี้ เป็นกลไกการปรับตัวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากบุคคลจะสร้างหรือค้นหาจุดเด่นหรือข้อดี ซึ่งสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเอง บุคคลอื่น ๆ และสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546, หน้า 301) ได้กล่าวถึงกลไกประเภทนี้ว่า ผู้ที่ใช้กลไกการป้องกันตนเองนี้มักจะคิดว่าตนเองมีสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องบางอย่างอยู่ ทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าคุณสมบัติด้อย ดังนั้น จึงพยายามเอาชนะหรือลบข้อบกพร่องหรือปมด้อยดังกล่าวด้วยการสร้างปมเด่นขึ้นมาชดเชย

เมื่อตัวละครเด็กมีปมด้อยหรือสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาใด ๆ ตัวละครเด็กก็จะสร้างหรือค้นหาจุดเด่นหรือสิ่งที่ตนหรือบุคคลรอบข้างพึงปรารถนามาชดเชยปมด้อยดังกล่าว ดังตอนที่ ออกัสต์มีใบหน้าที่ผิดปกติและตัวเล็กกว่าเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกัน การที่ออกัสต์มีใบหน้าผิดปกตินี้ทำให้ผู้ที่พบเห็นต้องหวาดกลัวและหลบหนีตน แต่เมื่อออกัสต์ได้มาเรียนในโรงเรียน อย่างเด็กปกติในชั้น ในช่วงแรกเขาโดนเพื่อน ๆ และคนในโรงเรียนมองด้วยสายตาที่รังเกียจและหวาดกลัว อีกทั้งไม่กล้าแม้จะสัมผัสตัวของออกัสต์เพราะคิดว่าเขาจะเป็นพาหะแพร่เชื้อโรคระบาดร้ายแรง แต่ในระยะเวลาต่อมาเขากลับเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ มากยิ่งขึ้น เพราะออกัสต์เป็นเด็กที่มีอารมณ์ขัน เรียนเก่ง เพื่อนที่ได้อยู่ด้วยก็จะอารมณ์ดีตาม ๆ กันไปด้วย ตลอดจนทัศนคติ ของออกัสต์ที่มีต่อหน้าตาของตนเองที่มักจะแสดงออกให้เพื่อน ๆ รับรู้ว่าตนไม่ได้รู้สึกเสียใจหรือเป็นทุกข์ที่หน้าตาของตนผิดปกติ แม้ว่าภายในใจจะตรงกันข้ามกับสิ่งที่แสดงออกมาก็ตาม กระนั้นเขาก็ยังนำความผิดปกตินี้มาสร้างเสียงหัวเราะและอารมณ์ขันให้แก่เพื่อน ๆ ได้ ดังตอนที่ซิมเมอร์ หญิงสาวที่เป็นเพื่อนสนิทของออกัสต์กล่าวถึงนิสัยของออกัสต์ที่เธอชื่นชอบในตัวของออกัสต์และเป็นเพื่อนกันมาตลอด โดยมองข้ามเรื่องความผิดปกติของออกัสต์ไป ดังความที่ว่า

“เฮ้ ฉันอาจจะหล่อก็ได้!” เขาพูดยิ้ม ๆ “มันต้องยอดเยี่ยมมากเลย จริงไหม ฉันอาจกลับมาเกิดใหม่เป็นหนูรูปหล่อ ล่ำบัก ตัวสูงปรี๊ด”

ฉันหัวเราะอีก เขาเอาเรื่องตัวเองมาล้อเล่นได้เก่งมาก ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งในตัวอีกที่ที่ฉันชอบมากที่สุด

ปอนด์ ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 168)

และอีกตอนที่แสดงถึงจุดเด่นด้านการเรียนของออกัสต์ แม้ว่าจะไม่ได้เรียนในโรงเรียนเมื่อถึงวัยที่ต้องเข้าเรียน ในโรงเรียน แต่เขาก็เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง เพราะแม่ได้ทำหน้าที่ครูสอนออกัสต์อยู่ที่บ้านเป็นอย่างดี และออกัสต์ก็เป็นเด็กที่ขยันและตั้งใจเรียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้เรียนเก่งจนทำให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนต่างตะลึงในความเก่งนั้น และ

ออกัสต์ได้นำมาช่วยเรื่องการเรียนของแจ็ก เพื่อนสนิทอีกคนของเขา ทำให้แจ็กรู้สึกโชคดีที่มีออกัสต์เป็นเพื่อน เพราะความเก่ง มีน้ำใจช่วยเหลือคนอื่น ทั้ง ออกัสต์ไม่เคยทำร้ายหรือทำลายเพื่อนอย่างตนให้ต้องเดือดร้อน ดังตอนที่แจ็กลอกการบ้านของออกัสต์ และโดนครูจับได้เพราะตอบผิดเหมือนกัน แต่ออกัสต์กลับปกป้องเขาโดยการบอกครูไปว่าพวกเขาทำการบ้านด้วยกัน จึงมีคำตอบ ที่ผิดเหมือนกัน ดังความที่ว่า

“การบ้านเมื่อวานนี้ เธอสองคนตอบผิดในคำตอบเดียวกัน” มิสบูบินพูดขณะมองเราสองคนราวกับรอคำอธิบาย ผมไม่รู้จะพูดอะไรเพราะคำอธิบายจะเป็น อ้อ เพราะผมลอกการบ้านออกัสต์ครับ

ทว่าออกัสต์โกหกเพื่อปกป้องผม เขาแก้ตัวว่า “อ้อ เพราะเมื่อคืนเราทำการบ้านด้วยกันครับ” ซึ่งไม่จริงแม้แต่น้อย

ปณต ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 185)

แม้ว่าออกัสต์จะแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป และไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงความผิดปกติที่ฝังใจหวัง แต่เขาเป็นคนที่ร่าเริง ตั้งใจเรียนและเรียนเก่ง เพื่อน ๆ ที่อยู่ด้วยจึงมีความสุขและมองข้ามเรื่องหน้าตาที่ผิดปกติของออกัสต์ไป และเมื่อเวลาดำเนินผ่านไปทุกคนในโรงเรียนต่างก็ได้รู้จักตัวคนที่แท้จริงของออกัสต์ จึงได้รับการยอมรับจากเพื่อน ๆ ในโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียนด้วย ทำให้ออกัสต์ไม่ต้องถูกสายตาทิ่มมองมาว่าตนเป็นตัวประหลาดอีกต่อไป และได้รับรางวัลนักเรียนดีเด่นจากทางโรงเรียนที่มอบโดยผู้อำนวยการของโรงเรียน พร้อมทั้งกล่าวคำเชิดชูถึงความมหัสจรรย์ที่ออกัสต์ได้สร้างและทำให้ทุกคนเห็น ดังความที่ว่า

“เขาคือ ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด” ครูพูดต่อ “คือผู้ใช้ความแข็งแกร่งของตนเอาชนะหัวใจได้มาก ดวงที่สุดด้วยความดีของตนเอง ไม่ต้องเสียเวลาอีกต่อไป ปีนี้ครูภูมิใจมากที่จะได้มอบเหรียญเฮนรีวอร์ดบีเซอร์แก่นักเรียน ซึ่งความแข็งแกร่งอันสงบบ่งชี้ของเขาส่งเสริมหัวใจได้มากดวงที่สุด

“ดังนั้น ออกัสต์ พูลล์แมน เชิญขึ้นมารับรางวัลนี้บนเวทีหน่อยได้ไหม”

ปณต ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 392)

กลไกการป้องกันตนเองประเภทการชดเชย จึงเป็นวิธีการที่ตัวละครเด็กหรือออกัสต์มีจุดเด่นหรือข้อดีอื่น ๆ ของตนเอง คือ ออกัสต์เป็นเด็กที่เรียนเก่ง มีอารมณ์ขัน และช่วยเหลือเพื่อน ๆ ของเขาด้วยความจริงใจ ข้อดีดังกล่าวจึงสามารถลบปมด้อยที่มีอยู่ได้ ซึ่งก็คือ ความผิดปกติบนใบหน้า เมื่อเวลาผ่านไปจุดเด่นหรือข้อดีดังกล่าวได้ทำให้คนรอบข้างของออกัสต์เรียนรู้และรู้จักออกัสต์มากยิ่งขึ้นโดยมองข้ามความผิดปกติที่ฝังใจไป และยอมรับในตัวของออกัสต์ ทำให้ออกัสต์สามารถอยู่ในสังคมได้โดยแสดงจุดเด่นหรือข้อดีนั้น ๆ ออกมา

2. กลไกการป้องกันตนเองประเภทปฏิกริยาการหลบหนี (Avoidance)

ปฏิกริยาการหลบหนี เป็นกลไกที่ตนเองจะมีปฏิกริยาการหลบหนี หลีกเลียงจากวัตถุ บุคคลอื่น ๆ หรือเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองต้องเจ็บปวด หรือรู้สึกอึดอัดใจ ไม่สบายใจ ซึ่งกล่าวได้ว่ากลไกนี้เป็นวิธีการที่จะหนีจากสถานการณ์ที่สร้างความทุกข์แก่ตนเอง โดยยิ่งพยายามหนีไปได้ห่างมากเพียงใดก็ยิ่งมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น ดังที่ แพรภทธร ยอดแก้ว (2555) ได้กล่าวถึงปฏิกริยาการหลบหนีไว้ว่า เป็นปฏิกริยาการหลบหนีจากวัตถุ ผู้คน หรือเหตุการณ์ที่ทำให้ตนต้องเจ็บปวด เนื่องจากต้องข่มความรู้สึกที่พลังทางเพศและความก้าวร้าวอันแฝงอยู่ในจิตไร้สำนึกถูกกระตุ้นให้สำแดงความปรารถนา

ออกมา ซึ่งสอดคล้องกับที่ เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546, หน้า 300) ได้กล่าวถึงกลไกประเภทนี้ว่า เป็นกลไกการป้องกันตนเองที่หนีจากสถานการณ์ที่สร้างความทุกข์ ยิงห่างหรือไม่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมส่วนเกี่ยวข้องได้มากเท่าไรก็จะยิ่งมีความสุขมากเท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากลไกประเภทนี้ จัดเป็นประเภทหลีกเลี่ยงหรือหนีปัญหา เป็นกลไกที่มีการปรับตัวโดยการใช่วิธีการใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ตนเองได้หลุดพ้นจากสถานการณ์หรือสาเหตุของปัญหาที่เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความคับข้องใจ หรือความไม่สบายใจของตนเอง และหลีกเลี่ยงนี้จะเป็นการสร้างความสุขให้แก่ตนเองด้วย

ดังนั้น เมื่อตัวละครเด็กต้องเผชิญกับวัตถุ บุคคล หรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความอึดอัดใจ หรือความกดดันต่าง ๆ ฯลฯ ตัวละครเด็กก็จะมีพฤติกรรมที่หลบเลี่ยงจากสิ่งเหล่านั้น ดังตอนที่ออกัสต์ไปดูโรงเรียนเป็นครั้งแรกก่อนเปิดภาคเรียน ทุกครั้งที่เขาต้องออกไปข้างนอกบ้านจะมีคนอื่น ๆ มองมาด้วยความหวาดกลัวและมักเบือนหน้าหนีเสมอ โดยไม่คำนึงถึงจิตใจของเด็กอย่างออกัสต์แม้แต่น้อย ดังนั้นเมื่อออกัสต์ต้องไปในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยและต้องพบเจอกับบุคคล ที่ไม่เคยเจอมาก่อน นั่นคือการไปโรงเรียนในครั้งนี ทำให้เขาต้องพยายามเดินหลบหลังของแม่ตลอดทางเดิน เพื่อไม่ให้ใครได้สังเกตเห็นหน้าตาของตนและแสดงปฏิกิริยาที่ออกัสต์ไม่พึงปรารถนาจะได้รับ ดังความที่ว่า

เราเดินตามมิสเตอร์ทุซแมนไปตามโถงทางเดินสองสามโถงที่มีคนอยู่เพียงไม่กี่คน และคนไม่กี่คนที่อยู่แถวนั้นก็ดูท่าว่าจะไม่ทันสังเกตเห็นผม บางทีที่พวกเขาไม่เห็นผมคงเป็นเพราะผมได้แต่เดินหลบอยู่หลังแม่ ผมรู้ครับว่าฟังดูแล้วผมออกจะโง่เขลาแบบเด็กเล็ก ๆ สักหน่อย ก็ตอนนั้นผมไม่มีความกล้าอยู่สักนิดเลย

ปณต ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 22)

อีกตอนหนึ่งที่ปรากฏปฏิกิริยาการหลบหนีคือออกัสต์จะไว้ทรงผมที่ยาวเพื่อให้ผมลงมาปรกดวงตาของเขา ทั้งนี้ เพื่อหลบสายตาของผู้คนที่มองมาและปกปิดใบหน้าบางส่วนของตนเองไม่ให้ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ ดังความที่ว่า

ตอนผมยังเป็นเด็กน้อย ผมไม่เคยเกี่ยงการพบเพื่อนใหม่ เพราะเพื่อนที่ผมเจอต่างก็ยังเล็กอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ข้อดีของเด็กเล็ก ๆ คือพวกเขาไม่พยายามพูดสิ่งที่ทำร้ายจิตใจคุณ แม้บางครั้งพวกเขาจะพูดให้เสียความรู้สึก บ้างก็ตาม แต่พวกเขาไม่รู้จริง ๆ หรือว่าพูดอะไรออกมา ทว่าเด็กโตนี่สิ พวกเขารู้ตัวว่ากำลังพูดอะไรและสำหรับผมแล้วไม่ใช่เรื่องสนุกเลยสักนิด เหตุผลหนึ่งที่เมื่อปีก่อนผมไว้ผมยาว ก็เพราะชอบปลายผมที่ยาวลงมาปรกดวงตา ช่วยบดบัง สิ่งที่ไม่อยากเห็น

ปณต ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 27)

และอีกตอนหนึ่ง เป็นวันแรกที่ออกัสต์ไปเรียน คาบแรกของการเรียนจะเป็นชั่วโมงโฮมรูมที่นักเรียน จะได้เจอเพื่อน และคุณครูประจำชั้นเพื่อทักทายและทำความรู้จักกัน หลังจากนั้นออกัสต์ก็ตรวจสอบวิชาเรียนถัดไปจากตารางเรียนที่เพิ่งได้รับจากครู เมื่อหมดชั่วโมงโฮมรูมเขาก็รีบไปยังห้องเรียนของวิชาถัดไป เพื่อจะได้เลือกที่นั่งข้างหลัง เพื่อไม่ให้ตนเป็นที่สนใจ หรือถูกจ้องมองจากเพื่อน ๆ คนอื่น หากตนนั่งหน้าชั้นเรียนซึ่งไม่เป็นการดีนักสำหรับนักเรียนใหม่ที่มีใบหน้าผิดปกติอย่างออกัสต์ ดังความที่ว่า

ผมเช็กในตารางที่เขียนว่าชั้นเรียนต่อไปของผมคือภาษาอังกฤษ ห้อง 321 ผมไม่ได้หยุดดูว่ามีคนอื่นในชั่วโมงโฮมรูมจะไปทางเดียวกับผมอีกไหม ผมแค่รีบออกจากห้องไปตามทางเดินแล้วนั่งให้ห่างจากหน้าชั้นมากที่สุด

ปณต ไกรโรจนานันท์ (2561, หน้า 58)

กลไกการป้องกันตนเองประเภทปฏิกิริยาการหลบหนี จึงเป็นกลไกที่ตัวละครเด็กหรือออกัสต์จะหลีกเลี่ยงจากบุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เขาต้องรู้สึกอึดอัดใจ ไม่สบายใจ โดยกลไกนี้จะเป็นวิธีการที่ทำให้ตัวละครเด็กได้หนีจากสถานการณ์ที่สร้างความทุกข์ให้แก่ตนเอง เมื่อตัวละครเด็กพยายามหนีห่างมากเพียงใดก็ยิ่งพบว่าตนเองมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น ออกัสต์ จึงหนีจากบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้ตนได้หลุดพ้นจากสิ่งที่รู้สึกอึดอัดใจนั้นไปได้อย่างทันท่วงที

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็ก ในนวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* จำนวน 2 กลไก พบว่าตัวละครเด็กหรือออกัสต์มีการใช้กลไกการป้องกันตนเองสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ของ Sigmund Freud โดยจำนวน 2 กลไกดังกล่าว ได้แก่ การชดเชย (Compensation) ซึ่งจัดอยู่ในประเภทต่อสู้อะไรหรือเผชิญปัญหา อีกกลไกหนึ่งคือ ปฏิกิริยาการหลบหนี (Avoidance) ซึ่งจัดอยู่ในประเภทหลีกเลี่ยงหรือหนีปัญหา จากการวิเคราะห์จึงสรุปได้ว่า กลไกการชดเชยนั้นเป็นกลไกที่จำเป็นต้องสร้างจุดเด่นที่ดีและใช้เวลาในการสร้างจุดเด่นดังกล่าว เช่นที่ตัวละครเด็ก “ออกัสต์” เป็นเด็กที่เรียนเก่ง การเรียนเก่งนี้ต้องอาศัยเวลาและความพยายามกว่าจะเรียนเก่งได้ ซึ่งนับว่าเป็นกลไกที่ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีหรือรวดเร็วอย่างปฏิกิริยาการหลบหนี ส่วนกลไกการป้องกันตนเองประเภทปฏิกิริยาการหลบหนีดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากว่าเป็นกลไกแรกที่สามารถเกิดขึ้นทันทีทันใดเมื่อตัวละครเด็กต้องการหนีจากสถานการณ์ที่มีความอึดอัดใจ ความคับข้องใจหรือความไม่สบายใจ ซึ่งในชีวิตของเด็กนั้นจะเจอกับสิ่งหรือสถานการณ์หรือบุคคลที่ตนไม่ชอบอยู่เสมอ เมื่อกลไกนี้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันทีทันใด และสามารถนำตนเองออกจากสถานการณ์ดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วที่สุด

สำหรับการศึกษากลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็ก ในนวนิยายเรื่อง *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ (Wonder)* โดยมีตัวละครเด็ก “ออกัสต์” เป็นภาพแทนของเด็กในสังคมจริงที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือความขาดความมั่นใจในการใช้ชีวิตในสังคม และกลไกการป้องกันตนเองของตัวละครเด็กจำนวน 2 กลไกนั้น แสดงให้เห็นว่ากลไกที่เกิดขึ้นกับเด็กไม่สามารถทำให้ปัญหาต่าง ๆ ของเด็กหายไปได้ กล่าวคือ กลไกเหล่านั้นไม่สามารถที่จะใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ หากแต่เป็นการนำจิตใจหรือความรู้สึกของตนเองออกจากสถานการณ์ที่เกิดความอึดอัด ความคับข้องใจหรือความไม่สบายใจนั้น ๆ ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน แต่วิธีการที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่มีระดับความรุนแรงต่อจิตใจที่ต่างกัน และเป็นกลไกที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่จำเป็นต้องศึกษาหรือค้นคว้าการใช้กลไกแต่อย่างใด กล่าวคือ 1) การชดเชย (Compensation) แม้ว่าจะมีปมด้อย แต่เด็กแต่ละคนก็จะมีจุดเด่นเช่นเดียวกัน เด็กจึงนำสิ่งที่ดีนั้นทำให้ดีที่สุดเพื่อจะได้ให้ผู้อื่นสนใจเพียงจุดเด็มนั้นเพียงอย่างเดียวและ 2) ปฏิกิริยาการหลบหนี (Avoidance) เมื่อเด็กมีสิ่งที่ไม่ชอบ หรือต้องเผชิญสถานการณ์ที่อึดอัดใจ คับข้องใจ หรือไม่สบายใจ เด็กจะพยายามหนีออกมาจากสิ่งดังกล่าวให้ได้โดยเร็วที่สุด

จากการศึกษาในครั้งนี้ส่งผลให้ผู้ศึกษาเล็งเห็นว่าความอึดอัดใจ ความคับข้องใจ ความไม่สบายใจหรือความทุกข์ต่าง ๆ เมื่อเด็กต้องเผชิญกับวัตถุ บุคคล หรือสถานการณ์ที่สร้างความรู้สึกดังกล่าว และก่อให้เกิดความรู้สึกนั้น ๆ ขึ้นภายในใจ หากเด็กไม่สร้างหรือมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองขึ้น อาจส่งผลต่อพัฒนาการในแต่ละด้านของเด็ก กล่าวคือ พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านสติปัญญา และพัฒนาการทางด้านจิตใจ ดังนั้นแล้วพ่อแม่ ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็ก เช่น ครู พี่เลี้ยงเด็ก และเพื่อนของเขาเอง เป็นต้น บุคคลดังกล่าวควรมีความรู้ ความเข้าใจและจะต้องช่วยสังเกตพฤติกรรมของเด็กคนนั้น ๆ ทั้งนี้ เพื่อที่จะเข้าไปดูแล ช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำแก่เขา เพื่อให้ก้าวผ่านช่วงเวลาอัน

โหดร้ายของเขาไปให้ได้ เพราะจิตใจคือสิ่งที่สำคัญที่สุดและเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ต่อไป หากมีการศึกษาหรือวิจัยในประเด็นดังกล่าวในอนาคตมีข้อเสนอแนะว่าควรศึกษากลไกการป้องกันตนเองในทุก ๆ ลักษณะและกลไกที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2545). *ทฤษฎีวิวัฒนาการคดี*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จารวี บัวชม (2558). โครงสร้างบุคลิกภาพและคุณค่าต่อสังคมในนวนิยายของ “กิงฉัตร”. *วารสารพิษเนศวร์สาร*. 11(1). 115 – 124.
- ชูเกียรติ ปานปรีชา. (2551). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เต็มศักดิ์ คทวนิช. (2546). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นิฏฐิตา แจ่มกระจ่าง. (2563). *การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ จากวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์ โดยใช้ทฤษฎีของมาร์ซาในกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร. สืบค้นจาก<https://jci.snru.ac.th/ArticleView?ArticleID=827>.
- ปาลาซิโอ, อาร์. เจ. (2561). *ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์* [Wonder] (แปล ไกรโรจนานันท์, ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : แพรวเยาวชน.
- แพรวภัทร ยอดแก้ว. (2555). *กลไกในการป้องกันตัวเอง (Defense Mechanism)* ที่จัดให้มีขึ้นในวันที่ 26 กรกฎาคม 2555 ณ จังหวัดสงขลา. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/283791>.
- โมไณย อภิศักดิ์มินตร. (2558). กลวิธานในการป้องกันตัวของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(2). 506 – 516.
- รัตติกา กรรณิกา. (2559). *ความขัดแย้งของตัวละครในวรรณกรรมซีไรต์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักษณะ สรวิวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ลักษณะ สรวิวัฒน์. (2545). *สุขภาพจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2529). *อ่านคนอ่านวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- สุพัตรา ประมาณพล (2561). พฤติกรรมตัวละครในนวนิยาย : การศึกษาเชิงจิตวิเคราะห์. ใน *โครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561* (น. 197 - 209). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- หกเหลี่ยม. (2562). *5 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ บิดาแห่งจิตวิเคราะห์*. ที่จัดให้มีขึ้นในวันที่ 19 กรกฎาคม 2562 ณ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.sixfacetspress.net/>.
- อมรินทร์บุ๊ค. (2560). *5 ข้อสุดมหัศจรรย์ของ “Wonder” #ชีวิตมหัศจรรย์ของออกัสต์*. ที่จัดให้มีขึ้นในวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ณ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://amarinbooks.com>.